

Két olyan fontos intézmény van, amelyely még nem sikerült jó kapcsolatot kialakítanom, ez az Opera és a Zeneakadémia. Lehet, hogy az a hírem, drága vagyok. Pedig nem dolgozom drágán – Magyarországon magyarországi árakkal dolgozom. Örültem, amikor teljesen kívülállóként tudtam sikerrel megpályázni főiskolai munkákat – azok, akik döntöttek, a munka – és az árajánlatot egyaránt figyelembe vették.

Meg kell mondanom, nem lennék akkor sem boldog, ha félóránként nyílna az ajtó és belépne valaki valami javítani valóval. Nem maradna ugyanis időm a komoly, igényes munkákra. Nem is baj, hogy a műhely Gödöllőn van, ide nem szaladgálnak csak úgy ki a muzsikások. Nem nyitottam boltot sem.

– *Merre szokott járni a nagyvilágban?*

– Angliába, különböző aukciókra, Németországba és ami jelentős volt, az 1994-es franciaországi bőgős világtalálkozó, Avignonban. Ott állítottam ki első saját hangszeremet és ott jöttem rá valójában,

mit és hogyan kell csinálni. Láttam az évszázada működő neves német cégek képviselőit megjeleni a standon, üldögni, beszélgetni és minden reklám nélkül eladni egy hét alatt négy nagybőgőt. Akkor jöttem rá, hogy műhelyrendszer kell kialakítani. Ha valaki nálam tanul, dolgozik majd saját műhelyt alapít, azt nem akadályozni kell, hanem segíteni. Nekem szerencsére mindig van annyi munkám, hogy a tanítványaimnak is jut belőle. Nem felejtettem el, hogy nekem is jól jött kezdetben a főnököm által biztosított munka. Hosszú évtizedeken keresztül stabilan létező, folyamatosan fejlődő és a piaci életben is intenzíven résztvevő cégeket csak így lehet kialakítani.

– *Vonókat nem készít?*

– Az egy külön szakma. Magyarországon egy debreceni muzsikusi foglalkozik bőgővonók készítésével és nagyon jól csinálja. Én nem szeretem a vonókat, csak a csellókat és bőgőket.

– *Csellót is készít?*

– Évente néhány darabot.

– *Restaurál is?*

– *Ritkán és keveset.*

– *Régi hangszereket, gambát és barytont például nem készít?*

– *Volt itt egy másik üzletem, ahol foglalkoztam ilyesmivel, de nagyon időigényes volt és elvette az időt, az energiát ettől a munkától. Ott egyébként is szériában kellett dolgozni, amit én nem szeretek.*

– *Milyen elismerést kapott a munkájáért eddig azon kívül, hogy megvették a hangszereit?*

– Ebben az évben megpályáztam és meg is nyertem a "Tíz kiemelkedő fiatal Magyarországon" című amerikai alapítású, a világ hetven országában működő kitüntetés üzleti kategóriáját azért a teljesítményért, hogy 1991-től nyolc év alatt honnan hová fejlesztettem a műhelyemet. Ez – minden hiedelemmel ellentétben – nem pénzzel járó kitüntetés, hanem egy kormányzati elismerés, aminek nagy sajtóvisszhangja van és az embert nagyon ismertté teheti. *Tóth Anna*

Magyar Guarneri kópia Ruggiero Ricci kezében Budapesten

- beszélgetés Holló Bence hegedűkészítővel -

Váratlan meglepetéssel végződött egy fiatal magyar hangszerész bemutatkozása

Ruggiero Ricci öltözőjében. A Guarneri kópiával a Mester elé álló

Holló Bence munkáját nemcsak elismerő szavakkal illette a világhírű hegedűművész, de ahhoz is ragaszkodott, hogy este azzal a hangszerrel álljon a közönség elé.

– *Volt-e valamilyen különleges képzettsége ahhoz képest, ahogy Magyarországon valaki hangszerészetet tanul?*

– Magyarországon először Temesvári Péter, majd Sáránzky Pál mester vezettek be a hegedűkészítés rejtelmeibe és ahogy szinte mindenki a fiatalok közül én is ezen a vonalon kapcsolódtam be a szakmába. Az iskolát kitűnő eredménnyel, a Magyar Hangszerész Szövetség dícsérő oklevelével végeztem, majd a Művelődési és Közoktatási Minisztérium ösztöndíjasaként jutottam ki Cremonába, ahol több olasz műhelyben dolgoztam két éven keresztül. Közben megszereztem a cremonai hegedűkészítő iskola diplomáját is.

– *Kevesen tudnak róla, hogy a Solti György emlékkoncerten Ruggiero Ricci, a világ egyik legismertebb hegedűművésze egy Ön által készített hangszeren játszott. Gondolom, ez komoly szakmai elismerést*

jelenthet Önnek.

– Ez így van. Hiszen egy ilyen nagy hegedűművész rengeteg hangszert látott már a pályafutása során, és ma is a legjobb hangszerek között válogathat. Külön emeli az elismerés súlyát, hogy olasz muzsikusról van szó, akinek hazájában már nem is egyszerű hangszerek, hanem hangszerek és készítőik köré szövődött legendák születtek az elmúlt századokban..

– *Biztosan sokakat érdekel, hogyan volt ez lehetséges. Hogy és hol találkozott a mesterrel?*

– A reggeli főpróba után kerestem meg. Szerettem volna hallani a véleményét erről a hangszeremről. A mester nagyon készséges volt. Miután kipróbálta a hegedűt, sokat és hosszasan beszélgettünk hangszerekről, technikai részletekről, arról, hogy valójában mi az, amit egy hegedűnek tudnia kell. A hegedűkészítés-

ben tanúsított lenyűgöző szakmai jártassága bevallom, meglepett.

– *Ha jól tudom, ezután lepődött meg csak igazán.*

– Valóban. Ugyanis közölte, hogy az én hegedűmet jobbnak találja, mint az ő sajátját, úgyhogy, ha nincs ellenemre, inkább ezen játszana az esti koncerten. Mindezt olyan egyszerű természetességgel, mintha azt kérdezte volna, hogy egy, vagy két cukorral iszom a kávé.

Mivel erre egyáltalán nem számítottam, először is leesett az állam, aztán gyorsan összeszedtem magam, és halkán kicsit megilletődve rebegettem, hogy "természetesen". Erre ő intett, összecsomagolt és elment. Természetesen magával vitte a hegedűmet is.

– *Mégiscsak nagy dolog ez. Gondolom, sok kollégája irigykedik most Önére. De sem a koncert előtt, sem utána nem*

közölték a hallgatósággal ezt a tényt. Ezek szerint nem elég, hogy ilyen kíváló hegedűt tud készíteni, mellette még borzasztóan szerény is.

– Nem ezért nem közöltük a közön-séggel. Még a koncert előtt jól kibeszéltük a zenészeket is. Nagyon egyetértettünk abban, hogy a szinte fanatikusan vallásos természetűek, a régi hangszerekbe vetett hitük megingathatatlan, és ez lehetetlenné teszi azt, hogy előítéletek nélkül hallgas-sanak egy új hegedűt. Stradivari és Guarnieri. Kész. Minden más eltörpül az ő nagyságuk mellett. Ezt persze most na-gyonyan eltúloztam, másrészt talán nem is baj, hogy ez van. Szükségünk van a szép, romantikus legendákra.

– *Ez most egy kicsit úgy hangzik, mintha Ön nem tisztelné ezeket a neveket.*

– Szó sincs róla, a legnagyobb tisztelőjük vagyok! Nagyon komoly szak-tudást tanúsít az a tény, hogy ezek a használati tárgyak két-háromszáz év után is be tudják tölteni a funkciójukat. Ez eleve csodálatra méltó. De ezeknek a hang-szereknek az árát az árveréseken olyan emberek állítják be, akiknek sok-sok pénzük van, és többnyire nem tudnak hegedülni. Ez persze visszahat a zenei világra is, egyre nehezebb hozzájutni, ezért egyre nagyobb presztizst is jelent ezeknek a hangszereknek a használata. Közben pedig az az igazság, hogy ilyen, vagy legalábbis ehhez hasonló hang-szereket, tehát nagyon jó hangú mester-hangszereket ma is lehet készíteni.

– *A koncert visszhangja mindenesetre Önt igazolja. Sokan biztosra vették, hogy eredeti Guarnierit hallanak. Ruggero Riccinek egyébként egy eredeti Guarnieri hegedűje van. Jól tudom?*

– Nem egészen. Legalábbis már nagyon régóta nem azon játszik. Egyre gyakoribb az a megoldás, hogy a művészek egy kópiát készíttetnek az eredeti, nagy értékű hangszerükről. Ricci mester is így van ezzel. Az ő hangszere, amin játszik egy egyébként nagyon híres hegedűkészítő munkája. Bellini a 60-as években készítette ezt a hangszert. Az ilyen kva-litású hangszerek ára szintén borsos, akár a 20-30.000.- USD-t is elérheti.

– *Az Ön hegedűje színén kópia.*

– Magyarországon kevés lehetőségünk van valódi, tehát az eredetit nagyon pon-tosan követő másolatok készítésére. Egy-két komolyabb olasz hangszertől eltekintve nincsenek is ilyen hegedűk az országban. Mi többnyire csak a szakirodalomra, és na-gyonyan pontos, méret-azonos műszaki fotókra

támaszkodhatunk. De én nem is tartom olyan fontosnak, hogy egy bizonyos hangszerről tökéletes másolat készüljön. Inkább a hangszer karakterét, a mester jel-legzetes stílusjegyeit próbálom visszaadni.

– *Mégis, milyen szempontokat tart szem előtt munka közben? Van-e valamiféle vezérelv, amely alapján a hangszereit készíti?*

– Mindenekelőtt a funkció. A hege-dűkészítők hajlamosak belefeledkezni a formai megoldásokba, miközben a hegedűn minden apró részlet valamilyen funkciónak van alárendelve. A csiga esetében például a kulcsok elhelyezését kell megoldani a húrok jó hangolhatósága érdekében. A kulcsszekrény formáját tehát a kulcsok helye határozza meg. A csiga, mint a kulcs-szekrény vonalának továbbvezetése és bezárása már szinte adja magát. A lényeg az, hogy a hegedű egyes részleteinek a funkcióját próbálom szem előtt tartani.

– *Hogyan viszonyulnak a hazai zenészek az új hangszerekhez?*

– A legtöbben a saját hangszerükhöz vi-szonyítanak, az az etalon. Ez egy manufak-túra-hangszer esetében megnehezíti a kom-munikációt. Alapvetően az a probléma, hogy a hegedűkészítők helyét itthon részben lelkes amatőrök vették át, akik nem mindig dolgoztak megbízható minőségben. Ennek a jelenségnek köszönhető például az az egyébként csak nálunk élő hiedelem, hogy "az új hegedűnek elmegy a hangja". Ez nem igaz. Egy szakértelemmel elkészített hangszernek nem hogy nem megy el, hanem természetesen egyre jobb lesz, beérik a hangja.

– *Be kell játszani?*

– Természetesen. Egy Steinway zon-gorát is be kell játszani, miért pont egy hegedűt ne kéne?

– *Eladhatóak-e Ön szerint az új hang-szerek Magyarországon?*

– Igen, csak nagyon jók kell, hogy legyenek. Sehol nincs nagyobb szükség hangszerekre, mint itthon. Az igények nagyon magasak, a pénz pedig nagyon kevés. De azért van középút. Ma, Magyar-országon megfizethető áron lehet olyan minőséghez jutni, amiért Európában bárhol a három-ötszörösét kell kifizetni. Egyébként a jó, új hangszer itthon még új fogalom. De egyre többen látják, hogy ilyen tényleg létezik, ezek ráadásul egészséges hangszerek, a következő ötven évben három lábvágáson kívül gyakorlatilag semmit nem kell rájuk költeni. Ez egy nagyon fontos szempont, hiszen a javítá-sok ára is szépen emelkedik.

– *Ön hogyan látja, fejlődött-e a*

hegedűkészítés Stradivari óta? Tudnak-e olyasmit a mai mesterek, amit a régiek nem tudtak?

– A hegedűkészítés semmit nem fejlődött a 18.sz. óta. Ez volt a szakma aranykora. Az akkori mesterek már tulajdonképpen min-den technikai kérdést megoldottak ami a hegedűvel kapcsolatos. Ha van is olyan, amit ma tudunk és akkor még nem tudtak, az többnyire felesleges. Például ma több száz lakkreceptet ismernek és használnak hegedűkészítők, a régi olasz mesterek vi-szont vélhetően csak egyet, és az volt a jó. Mindenesetre nekünk nem feladatunk az újítás. Épp ellenkezőleg, azon fáradozunk, hogy minél tökéletesebben rekonstruáljuk a mesterség akkori módszereit. Ma már telje-sen úgy dolgozunk, mintha a 18.században volnánk, ugyanúgy faragjuk, véssük, kapargatjuk a fát, vagy főzzük a lakkot a kert végében. A mi tevékenységünk inkább a szakma aranykorának rekonstruálása, a hagyományok megőrzése. Ezért is gondo-lom, hogy a kópiakészítés inkább stílus-gyakorlat. Az igazi feladat az, hogy auten-tikus módszerekkel készítsünk hangszere-ket, amelyek megjelenésükben olyanok, mint a régi olasz hangszerek lehettek újkorukban, hangban – talán még egy kicsit jobbak is.

– *Európán belül, esetleg világviszonylat-ban mennyire állják meg a helyüket a mag-yar hegedűkészítők?*

– A negyvenes évek végétől megkezdődött a magyar hegedűkészítés módszeres és nagyon agresszív földbedöngölése. Na-gyonyan alapos munka volt, de még így is ma-radt nekünk egy Sáránszky Pál egy Pilát Pál által alapított, 120 éve működő műhellyel, egy Lakatos Ferenc és egy Rezsabek Attila. Ők a szakmánk nagy túlélői. Vannak a századfordulón tevékenykedő, az egész világon példátlanul magas színvonalon dol-gozó magyar elődeink (Schweitzer, Nemessányi, Zach, Pilát, Spiegel, Brandl, Reményi, Tóth, Bárány, Friersz, stb.). A leg-fontosabb, a szakmai közeg, a hagyo-mányokkal rendelkező jó hírű műhelyek azon-ban hiányoznak, illetve le lettek rombolva. Közben felnőtt egy új, komoly szaktudással rendelkező generáció, amely nagyon nagy elszántsággal próbál megállni a saját lábán. Persze itt keményen kell állni a sarat. Szerintem egy öt-hat év biztosan kell ahhoz, hogy kör-vonalazódjék, stabilizálódjék a helyzet. Kiugróan tehetséges hegedűkészítők most is vannak. A magyar hegedűkészítés szempont-jából azonban fontosabb lenne, hogy a szín-vonal egyenletes legyen. Ehhez viszont még sok időre van szükség.

Tóth Anna